

Tasa-arvokäsitteet varhaiskasvatuksessa

TAVOITE: Lisätä tietoa tasa-arvokäsitteistä henkilöstön parissa.

TARVIKKEET: osallistujilla tulee olla tietokoneet tai materiaali tulee olla tulostettuna paperille

ARVIOITU AIKA: n. 1–1,5h

Tehtävän voi toteuttaa esimerkiksi henkilöstön kokouksessa tai koulutuspäivänä. Tehtävän voi tehdä myös pitkällä aikavälillä monen tapaamisen ajan, jolloin voitte esimerkiksi tehdä yhden osion kerrallaan.

1. Tausta

Tutkimukset osoittavat, että lapset usein harjoittelevat toimintaympäristössään niitä asioita, joissa he jo ovat hyviä. Tämä pätee myös päiväkodeissa. Pojat harjoittelevat liikkumista, aktiivisuutta, tilan ottamista, rajojen venyttämistä ja luovuutta. Tytöt harjoittelevat suhteiden luomista, läheisyyttä aikuisiin, hienomotorisia taitoja sekä rauhallisena ja reippaana olemista ja tottelevaisuutta.

2. Miksi tasa-arvoa varhaiskasvatukseen?

Tutustukaa yhteen tai useampaan työhne pohjana toimivaan asiakirjaan. Jakakaa kaikille oma versio (joko digitaalisesti tai tulostettuna) ja keskustelkaa yhdessä, miten asiakirjaa voi soveltaa varhaiskasvatuksessa.

Esimerkkejä käyttökelpoisista asiakirjoista:

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (luku 2.4. Arvoperusta. Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus (s.21): https://www.opi.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Lapsiasiavaltuutettu: YK:n lapsen oikeuksien sopimus <https://lapsiasia.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus>

Varhaiskasvatulaki 3 §

6) antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

- Tasa-arvolain 4§ viranomaisten vastuusta edistää tasa-arvoa <https://lapsiasia.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus>
- Kunnan/kaupungin tasa-arvosuunnitelma.
- Eurooppalainen tasa-arvon peruskirja <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2020/2067-eurooppalainen-tasa-arvon-peruskirja>

3. Käsitteiden esittely

Esitellään asiakirjojen pohjalta, tai alla olevia kuvauksia hyödyntäen, seuraavat käsitteet:

- tasa-arvo
- sukupuolisensitiivinen kasvatus
- sukupuolinäkökulma

Tärkeää on, että tasa-arvokäsitteet esitellään omin sanoin ja mielellään esimerkkien avulla omaan toimintaan soveltaen. Voitte esimerkiksi esitellä, miten te teette työtä tasa-arvon edistämiseksi ja sukupuolierojen vähentämiseksi varhaiskasvatuksen arjessa.

Tasa-arvo tarkoittaa ihmisten yhtäläisiä oikeuksia, mahdollisuuksia ja velvollisuuksia riippumatta sukupuolesta, sukupuoli-identiteetistä tai sukupuolen ilmaisusta. Tasa-arvo päiväkoditoiminnassa tarkoittaa sitä, että lapset saavat samanarvoisen kohtelun sukupuolestaan tai sen ilmaisusta riippumatta. Varhaiskasvatuksella on velvollisuus edistää tasa-arvoa

Sukupuolisensitiivinen kasvatus tarkoittaa sitä, että lapset kohdataan yksilöinä ja että jokaiselle lapselle tehdään tilaa olla oma itsensä ja omalla tavallaan ilmaista sukupuoltaan sekä myös muita osia identiteetistään. Tarkoituksena ei ole jättää sukupuolta kokonaan huomioimatta vaan keskeistä sukupuolisensitiivisessä kasvatuksessa on tunnistaa sukupuolinnormit ja niiden vaikutuksen yksilöihin ja yhteiskuntaan. Sukupuolisensitiivisestä kasvatuksesta voidaan myös käyttää nimeä sukupuolitietoinen kasvatus.

Sukupuolinäkökulma tarkoittaa sukupuolten välisen epätasa-arvon havainnointia ja huomioimista. Esimerkiksi sen havainnoimista, millaisia odotuksia lapsille asetetaan riippuen heidän sukupuolestaan.

4. Keskustelu

Keskustelut voidaan toteuttaa joko koko ryhmän kesken tai pienryhmissä. Voitte käydä läpi joko kaikki alla olevat kysymykset tai voitte valita muutamia kysymyksiä:

- Onko teillä rutiineja tai toimintatapoja, joiden mukaan toimittaessa tytöt ja pojat saavat esimerkiksi erilaisia tehtäviä tai erilaista kohtelua sukupuolensa perusteella, koska se koetaan ”helpommaksi”? Miten erilaista kohtelua voi pitää ongelmallisena tasa-arvonäkökulmasta?
- Millaisia tyttöihin ja poikiin liittyviä ennakoasenteita (sukupuolistereotypioita) esiintyy päiväkodissanne? Listatkaa ne ja keskustelkaa yhdessä, onko teillä samoja tai eriäviä mielipiteitä.
- Millaisia sukupuolieroja sukupuolistereotyyppinen kohtaaminen kasvatuksessa saattaa luoda?
- Millaisia erilaisia seurauksia sukupuolistereotyyppisten purkamisesta voisi olla? Kehitelkää vastausta yhdessä.
- Mistä tyttöihin ja poikiin kohdistetut erilaiset odotukset johtuvat? Miten koti, mahdolliset vapaa-ajanharrastukset tai päiväkotitoimet vaikuttavat sukupuolisidonnaisiin odotuksiin? Miten ne voi ottaa puheeksi ja miten niitä voitaisiin purkaa?
- Millainen on tasa-arvoa edistävä varhaiskasvatusympäristö? Millaista tietoa on saatavilla tasa-arvoa edistävän varhaiskasvatuksen merkityksestä ja millaista tietoa puuttuu tai pitäisi hankkia lisää?
- Miten päiväkotinne jo työskentelee tasa-arvoa edistävästi? Pyritäänkö päiväkodissanne tietoisesti välttämään tyttöjen ja poikien erilaista kohtamista ja kohtelua?

5. Yhteenveto käydyistä keskusteluista

Tehkää yhteenveto käydyistä keskusteluista ja miettikää yhdessä toimenpiteitä siihen, miten koko päiväkodin henkilöstön tietämystä ja ymmärrystä tasa-arvokäsitteistä voidaan lisätä. Lisäksi voitte alustaa keskustelua päiväkodin toimenpiteistä tasa-arvotyöhön. Voitte miettiä esimerkiksi seuraavia kysymyksiä yhteenvedossanne:

- Olivatko käsitteet tuttuja jo entuudestaan? Onko käsitteissä vielä epäselvyyksiä ja onko tarvetta syvempään keskusteluun? Miten etenette tästä?
- Kuka dokumentoi keskustelun ja mistä se on löydettävissä? Olisiko tarpeen tehdä sanalista, jotta uudetkin työntekijät voisivat nopeasti tutustua käsitteisiin?
- Ovatko nämä keskustelut sellaisia, joita voitaisiin käyttää pohjustuksena tulevissa tasa-arvotyön toimenpiteissä? Tai vaikkapa vanhempainilloissa?
- Lisää tasa-arvon edistämiseen liittyvää sanastoa löytyy Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Tasa-arvotiedon keskuksen verkkoportaalista osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/sanasto>